

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2022/55

Karar Sayısı:2022/54

Karar Tarihi:12/5/2022

R.G. Tarih - Sayı:Tebliğ edildi.

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 6. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askeralma Kanunu'nun geçici 1. maddesinin Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Çifte vatandaş olan ve tabiiyetinde bulunduğu diğer ülkede askerlik hizmetini yapan davacı tarafından Türkiye'deki askerlik yükümlülüğünün yerine getirilmemiş sayılmasına ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu geçici 1. maddesi şöyledir:

“Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) *Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, mülga 1111 sayılı Kanun kapsamında erteli durumda bulunanlar için, erteleme şartlarını kaybetmedikleri sürece mülga 1111 sayılı Kanundaki yaş süreleri geçerlidir.*

(2) *Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının erbaş ve er ile askerlik yükümlüsü ihtiyacı İçişleri Bakanlığınca Bakanlığa bildirilir ve bu Kanun hükümleri çerçevesinde Bakanlık tarafından Cumhurbaşkanı kararı ile belirlenecek süre ile karşılanır. Bu suretle Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı emrine yükümlülük esası ile verilen personel hakkında diğer yükümlülerin tabi olduğu hükümler uygulanır. 5 inci maddenin üçüncü fıkrası kapsamında askerlik hizmetine devam edenlerden Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı emrine verilenlerin sayı, istek, tercih durumları ve özlük hakları bu Kanun hükümlerine uygun olarak ilgisine göre Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından yürütülür.*

(3) *Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte her ne sebeple olursa olsun henüz fiili askerlik hizmetine başlamamış yoklama kaçağı, bakaya veya saklı olanlardan; istekli olanlar, 1/11/2019 tarihine kadar başvurmaları ve bu tarihe kadar 9 uncu maddede belirlenen bedeli peşin ödemeleri şartıyla kuraya tabi tutulmaksızın 9 uncu madde hükümlerinden yararlandırılırlar. Bu kapsamda bedelli askerlik yükümlülüğünü tamamlayanlar hakkında mülga 1111 sayılı Kanun ile 24 üncü madde gereğince verilen idari para cezalarının tahsilinden vazgeçilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.*

(4) *Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte askerlik hizmetine erbaş ve er olarak devam edenlerden altı aylık hizmet süresini tamamlayan ve 5 inci maddenin üçüncü fıkrası kapsamında askerlik hizmetine devam etmek için istekli olanlar hakkında 5 inci maddede*

belirtilen esaslar uygulanır. Bunlardan talepleri kabul edilenler altı ay süre ile sınırlı olmak üzere askerlik hizmetine devam ederler.

(5) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte askerlik hizmet süresini tamamlayan erbaş ve erlerin terhis tarihi, bölgedeki ulaşım imkânları dikkate alınarak memleketlerine sevk edildikleri tarihtir.

(6) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte askerlik hizmet süresini tamamlayanlar ile hâlen muvazzaflık hizmetini yerine getirenler hakkında mülga 1111 sayılı Kanun gereğince verilen idari para cezalarından ödenmemiş olanların tahsilinden vazgeçilir.

(7) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde muvazzaflık hizmetine başlayanlar hakkında mülga 1111 sayılı Kanun ile 24 üncü madde gereğince verilen idari para cezalarından askere sevk tarihi itibarıyla ödenmemiş olanların tahsilinden vazgeçilir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında başvuru kararı ve ekleri, Raportör Cem GÜNDOĞDU tarafından hazırlanan ilk inceleme raporu ve itiraz konusu kanun hükmü okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvuruya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görev kapsamına giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. Türk vatandaşlarının askerlik yükümlülüğüne ilişkin hususların düzenlendiği 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu, 7179 sayılı Kanun'la yürürlükten kaldırılmış, askerlik yükümlülüğüne ilişkin hususlar 7179 sayılı Kanun'da yeniden düzenlenmiştir.

4. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 1111 sayılı mülga Kanun'un yürürlükte bulunduğu dönemde tabiiyetinde bulunduğu diğer ülkede askerlik yapmış olanların askerlik yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılacağına dair bir hüküm içermemesi nedeniyle 7179 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin iptalini talep etmiştir.

5. 26/6/2019 tarihinde yürürlüğe giren 7179 sayılı Kanun'un itiraz konusu geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce 1111 sayılı mülga Kanun kapsamında erteli durumda bulunanların durumu, (2) numaralı fıkrasında Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının erbaş ve er ile askerlik yükümlüsü ihtiyacının karşılanma usul ve esasları, (3), (4), (5), (6) ve (7) numaralı fıkralarında bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte her ne sebeple olursa olsun henüz fiilî askerlik hizmetine başlamamış yoklama kaçağı, bakaya veya saklı olanların bedelli askerlikten yararlanma usul ve şartları, askerlik hizmetine erbaş ve er olarak devam edenlerden altı aylık hizmet süresini tamamlayıp askerlik hizmetine devam etmek için istekli olanların durumu, askerlik hizmet süresini

tamamlayan erbaş ve erlerin terhis tarihi, askerlik hizmet süresini tamamlayanlar ile hâlen muvazzaflık hizmetini yerine getirenler hakkında 1111 sayılı mülga Kanun gereğince verilen idari para cezaları ile altı ay içinde muvazzaflık hizmetine başlayanlar hakkında 1111 sayılı mülga Kanun ile 24. madde gereğince verilen idari para cezalarına ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

6. Öte yandan 7179 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında iki ülkeden birinde yapılan askerlik hizmetinin sayılmasına dair ikili anlaşmalar kapsamında askerlik hizmetinden muaf tutulacak ya da askerlik hizmeti ertelenecek yükümlülerin işlemlerinin anlaşma hükümlerine göre yürütüleceği, yapılan anlaşmalar kapsamında uygulanacak muafiyet ve ertelemeye ilişkin usul ve esasların Millî Savunma Bakanlığınca belirleneceği ifade edilmiştir.

7. Anılan Kanun'dan önce yürürlükte bulunan 1111 sayılı Kanun'un 2. maddesinin beşinci fıkrasında ise Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenen esaslara göre yurt dışında doğan ve ikamet edenler ile kanuni rüşt yaşına kadar yabancı bir ülkeye gitmiş olanlardan buldukları ülke vatandaşlığını da kazanan Türk vatandaşlarının talepleri hâlinde, durumlarına uyan ve bu Kanun'un öngördüğü askerlik statülerinden biri içinde askerlik yükümlülüklerini otuz sekiz yaşını tamamladıkları yılın sonuna kadar yerine getirebilecekleri veya tabiiyetinde buldukları diğer ülkede askerlik yapmış olduklarını belgelemek kaydıyla yükümlülüklerini yerine getirmiş sayılacakları hükme bağlanmıştır.

8. Uyuşmazlık konusu olayda davacı tarafından tabiiyetinde bulunduğu diğer ülkede 2004 yılında askerlik hizmetini yerine getirdiğinden bahisle askerlik yükümlülüğünden muaf tutulmasına yönelik talebinin reddi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır. Muafiyete konu askerlik hizmetinin 1111 sayılı mülga Kanun'un 2. maddesinin beşinci fıkrasının yürürlükte olduğu dönemde gerçekleştiği gözönünde bulundurulduğunda, itiraz konusu kuralın bakılmakta olan davada uygulanma imkânının bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

9. Açıklanan nedenle kuralın itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

III. HÜKÜM

25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askeralma Kanunu'nun geçici 1. maddesinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE 12/5/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı:2022/55
Karar Sayısı:2022/54

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR